

ETNINĖS KULTŪROS GLOBOS TARYBA

Biudžetinė įstaiga, J. Tumo-Vaižganto g. 4-1, LT-01108 Vilnius, tel. (8 5) 210 7161, faks. (8 5) 210 7160, el. p. info@ekgt.lt.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188756614

Lietuvos Respublikos Seimo Kultūros komitetui

2020-05-05 Nr. S-69

DĖL PROJEKTO NR. XIIP-4429

Lietuvos Respublikos Seimo Kultūros komitetas 2020 m. gegužės 6 d. posėdyje nuotoliniu būdu planuoja svarstyti Lietuvos Respublikos muziejų įstatymo Nr. I-930 2 straipsnio pakeitimo ir papildymo 6¹ straipsniu įstatymo projektą Nr. XIIP-4429 (toliau – Muziejų įstatymo keitimo projektas). Etninės kultūros globos taryba (toliau – EKGT) 2020 m. balandžio 30 d. nuotoliniame posėdyje aptarė Muziejų įstatymo keitimo projekto, prie kurio sukūrimo prisidėjo ir EKGT, svarstymo eigą. EKGT sukauptais duomenimis Lietuvoje yra nemažai muziejų, kuriuose gyvena jų kūrėjai ar prižiūrėtojai (ypač memorialiniuose muziejuose, taip pat etnografiniuose, amatų ir gamtiniuose muziejuose), kaip ir užsienio šalyse (pvz., Jungtinėje Karalystėje apie 350 „National Trust“ darbuotojų gyvena muziejuose). Užsienyje neretai tokie muziejai vadinami „gyvaisiais muziejais“, jiems būdingas bendras požymis – juose gyvai atkuriamos tam tikros kultūros, gamtinės aplinkos ar istorinio laikotarpio sąlygos. EKGT 2019 m. lapkričio 6 d. raštu Nr. S-234 „Dėl termino „Gyvasis muziejus“ kreipėsi į Valstybinę lietuvių kalbos komisiją (toliau – VLKK), prašydama pateikti išvadą dėl sąvokos „gyvasis muziejus“ įtraukimo į Terminų banką vadovaujantis Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka. Gruodžio 18 d. EKGT pirmininkė dalyvavo VLKK Terminų pakomisės posėdyje, kuriame buvo pritarta pasiūlytai sąvokos „gyvasis muziejus“ apibrėžčiai.

EKGT nariams kelia nerimą, kad Muziejų įstatymo keitimo projektui iš esmės nepritarė Seimo kanceliarijos Teisės departamentas ir Kultūros ministerijos vardu nuomonę pareiškusi viceministrė Ingrida Vėliūtė. Išnagrinėję jų pareikštas pastabas, siūlome į daugumą šių pastabų neatsižvelgti ir pateikiame priede savo argumentaciją.

Siūlome Kultūros komitetui pritarti projektui Nr. XIIP-4429 atsižvelgiant į EKGT pastabas.

PRIDEDAMA:

1. Etninės kultūros globos tarybos išvada dėl Lietuvos Respublikos muziejų įstatymo Nr. NR. I-930 2 straipsnio pakeitimo ir papildymo 6¹ straipsniu įstatymo projekto Nr. XIIP-4429, 8 lapai.

Tarybos pirmininkė

Dalia Urbanavičienė

ETNINĖS KULTŪROS GLOBOS TARYBOS IŠVADA
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS MUZIEJŲ ĮSTATYMO NR. I-930 2 STRAIPSNIO PAKEITIMO IR PAPILDYMO 6¹ STRAIPSNIU
ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIIIIP-4429

Eil. Nr.	Pasiūlymo teikėjas, data	Siūloma keisti		Pasiūlymo turinys	EKG T nuomonė	Argumentai, pagrindžiantys nuomonę
		str.	str. d. p.			
1.	Seimo kanceliarijos Teisės departamentas, 2020-01-16	1		<p>Įvertinę įstatymo projekto atitiktį Konstitucijos, įstatymų ir teisės technikos taisyklių reikalavimams, teikiame šias pastabas:</p> <p>1. Pirma, įvertinę projektu siūlomą naują reglamentavimą bei jo motyvus, pažymime, kad nėra aiškūs nei siūlomų nuostatų tikslas, nei turinys. Akreiptinas dėmesys, kad pagal esamą įstatyminių reguliavimų muziejai klasifikuojami tik pagal juose kaupiamų ir saugomų kultūrinių vertybių pobūdį ir skirstomi atitinkami į nacionalinius, respublikinius, žinybinius ir kitus. Šis skirstymas lemia tai, kokia tvarka muziejus steigiamas, kokias funkcijas vykdo bei kokias kultūrinės vertybes kaupia. Kitoks muziejų klasifikavimas įstatyme nėra įtvirtintas, o tai iš esmės ir netikslinga, nes aukščiau pateiktas klasifikavimas parodo esminius muziejų statuso skirtumus bei atspindi muziejų veiklos specifiką. Tuo tarpu „gyvojo muziejaus“ statuso įvedimas, sistemaiškai vertinant siūlomo reguliavimo santykį su esamu muziejų veiklos reguliavimu, jokių teisinų pasekmių (ir praktinės naudos) nesukurtų, nes „gyvojo muziejaus“ statusas visiškai neįtakotų esamo muziejų steigimo, jų vykdomų funkcijų bei finansavimo reglamentavimo.</p>	Nepritarti	<p>Projektu nesūdoma keisti Muziejų įstatymo 4 straipsnyje įtvirtintos muziejų klasifikacijos į nacionalinius, respublikinius, savivaldybių, žinybinius ir kitus muziejus. Klaidingai tvirtinama, kad ši klasifikacija grindžiama pagal muziejuose kaupiamų ir saugomų kultūrinių vertybių pobūdį, nes skirstymas pagal muziejuose esančių rinkinių rūšį sietinas su Muziejų įstatymo 6 straipsniu „Muziejų rūšys“, kur įvardijami archeologijos, etnografijos, gamtos, istorijos, literatūros, meno, mokslo, technikos, kraštotyros, memorialiniai ir kitokie muziejai. Pasulyje vnyrauja būtent pastaroji muziejų klasifikacija į tipus pagal juose kaupiamų vertybių pobūdį, tarp kurių neretai nurodomi ir <i>gyvieji muziejai</i> (žr. http://www.historyofmuseums.com/museum/), bet daug rečiau muziejai klasifikuojami pagal jų finansavimo ir steigimo pobūdį (žr.</p>

Eil. Nr.	Pasiūlymo teikejas, data	Siūloma keisti		Pasiūlymo turinys	EKG T nuomonė	Argumentai, pagrindžiantys nuomonę https://www.britannica.com/topic/museum-cultural-institution/Types-of-museums .
		str.	str. d. p.			
2.	Seimo kanceliarijos Teisės departamentas, 2020-01-16	1		<p>Antra, pats sąvokos „gyvasis muziejus“ turinio bei tokio vardo suteikimo neapibrėžtumas gali apsunkinti tinkamą įstatymo taikymą. Pažymėtina, kad formuluočės, numatančios, kad gyvasis muziejus yra muziejus, kuriame „gyvai atkuriamos“ tam tikros kultūros, gamtinės aplinkos ar istorinio laikotarpio sąlygos, turinys neleidžia vienareikšmiškai konstatuoti kriterijaus, lemiančio „gyvojo muziejaus“ vardo suteikimo galimybę. Jokie kriterijai nenustatomi ir Vyriausybei, įgaliojimai nustatyti „gyvojo muziejaus“ vardo suteikimo tvarką. Todėl ydingu laikome tokį reguliavimą, pagal kurį įstatyme vartojamos sąvokos turinys iš esmės būtų apibrėžiamas (<i>inter alia</i> aiškinamas) ne įstatymu, o žemesnės galios teisės aktu. Taip pat diskutuotinas siūlomas reguliavimas, pagal kurį „gyvojo muziejaus“ vardą suteiktų (kas, savo ruožtu, sukurtų suponuojamas teisinės pasekmes susijusiems visuomeninių santykių subjektams) pats muziejaus steigėjas, o ne muziejų veiklą prižiūrintis bei atitinkamus viešojo administravimo įgaliojimus turintis subjektas.</p>	Nepritarti	Projektas siūlo apibrėžti sąvokos „gyvasis muziejus“ turinį ne žemesnės galios aktu, o pačiame Muziejų įstatyme – papildant jo 2 straipsnį nauja sąvoka „Gyvasis muziejus“. Šiai sąvokai jau pritarė Valstybinės lietuvių kalbos komisijos Terminų pakomisės 2019 m. gruodžio 18 d. posėdyje ir ši sąvoka įtraukta į Terminų banką vadovaujantis Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo igyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka. Pasiūlyta sąvokos „gyvasis muziejus“ apibrėžtis iš esmės atitinka pasaulyje paplitusią šios sąvokos apibrėžtį, žr. https://en.wikipedia.org/wiki/Living_museum .
3.	Seimo kanceliarijos Teisės departamentas, 2020-01-16	2		<p>Trečia, iš projekto turėtų būti braukiamos visos nuostatos, susijusios su galimybe muziejų kūrėjams ir (ar) prižiūrėtojams gyventi muziejų patalpose, nes pastatų priskyrimo gyvenamosioms ar negyvenamosioms patalpoms ir atitinkamai leidimo ar draudimo tokiose patalpose gyventi klausimas yra ne šio įstatymo, o Statybų įstatymo bei šio įstatymo igyvendinamųjų teisės aktų (Statinio (jo patalpų) naudojimo ne pagal paskirtį atvejų ir</p>	Nepritarti	Nuostatos, susijusios su galimybe muziejų kūrėjams ir (ar) prižiūrėtojams gyventi muziejų patalpose, nėra pastatų priskyrimo gyvenamosioms ar negyvenamosioms patalpoms klausimas. Nemažai Lietuvos muziejų, kuriuose dabar gyvena jų

Eil. Nr.	Pasiūlymo teikėjas, data	Siūloma keisti			Pasiūlymo turinys	EKGT nuomonė	Argumentai, pagrindžiantys nuomonę
		str.	str. d.	p.			
					<p>tvarkos aprašo, Statybos techninio reglamento ir kt.) reguliavimo dalykas. Atitinkami brauktinios nuostatos ir dėl atsiskaitymo už komunalines paslaugas, nes tai yra ne įstatymo, o civilinių paslaugų sutarčių reguliavimo dalykas.</p>	<p>įkūrėjai ar prižiūrėtojai, turi gyvenamosios patalpos statusą (pvz., A. ir J. Juškų etninės kultūros muziejus), o gyvenamosios paskirties patalpose muziejų veikla gali būti vykdoma remiantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. spalio 12 d. nutarimu Nr. 1178 (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. sausio 24 d. nutarimo Nr. 85 redakcija) patvirtinto „Statinio (jo patalpų) naudojimo ne pagal paskirtį atvejų ir tvarkos aprašo“ 3.19 punktu. Abejotina, ar dėl muziejinių gyvenimo muziejuose pagrįstai siūloma vadovautis Statybu įstatymu, kadangi šis įstatymas nustato tik esminius statybos reikalavimus, o jo 1 straipsnio 2 dalies 3 punktas nurodo, kad šis įstatymas netaikomas „nustatant naudojamame statinyje vykdomos ūkinės komercinės ar kitos veiklos reikalavimus“.</p>	
4.	Seimo kanceliarijos Teisės departamentas, 2020-01-16				<p>Ketvirta, muziejų, kurių teisinė forma yra biudžetinė įstaiga ar viešoji įstaiga, steigėjas (arba vienas iš steigėjų) yra valstybė arba savivaldybė, todėl atitinkamos teisės ir pareigos bei atliekami teisiniai veiksmai turėtų būti siejami ne su steigėju, o su valstybės ar savivaldybės kaip savininko (arba dalininko) teisės ir pareigas įgyvendinančia institucija.</p>	Pritarti	

Eil. Nr.	Pasiūlymo teikėjas, data	Siūloma keisti			Pasiūlymo turinys	EKG T nuomonė	Argumentai, pagrindžiantys nuomonę
		str.	str. d.	p.			
5.	Seimo kanceliarijos Teisės departamentas, 2020-01-16	2			Penkta, projekto 2 straipsniu pildomo įstatymo 6 ¹ straipsnio 2 dalyje reglamentuojamos kelios nuostatos – teisė tam tikriems asmenims gyventi gyvuosiuose muziejuose, reikalavimas, kad šie asmenys gyventų į muziejaus ekspoziciją nepatenkančiose gyvenamosiose patalpose, ir atsiskaitymo už šių patalpų komunalines paslaugas tvarka. Nėra aišku, kuriai iš šių nuostatų (ar visoms šioms nuostatomis) yra taikomas paskutinis 6 ¹ straipsnio 2 dalies sakiny.	Pritarti	Atsižvelgiant į šią pastabą, siūlome koreguoti paskutinį 6 ¹ straipsnio 2 dalies sakinį: „ ~~Ši nuostata Nuostatos dėl patalpų atskyrimo ir atsiskaitymo už komunalines paslaugas netaikoma gyviesiems muziejams, kurių steigėjai yra privati asmenys.~~ “
6.	Seimo kanceliarijos Teisės departamentas, 2020-01-16	3	1		1. Projekto 3 straipsnio 1 dalyje po žodžio „įstatymas“ įrašytini žodžiai „išskyrus šio straipsnio 2 dalį“.	Pritarti	
7.	Teisingumo ministerija, 2020-02-26				Išnagrinėję Lietuvos Respublikos Seimo pateiktą derinti Lietuvos Respublikos muziejų įstatymo Nr. I-930 2 straipsnio pakeitimo ir papildymo 6(1) straipsniu įstatymo projektą Nr. XIII P-4429 pažymime, kad pastabų ir pasiūlymų dėl atitikties Europos Sąjungos teisei neturime.	Pritarti	
8.	Kultūros ministerija, 2020-04-22				Ministerija iš esmės pritaria Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos Teisės departamento 2020 m. sausio 16 d. Nr. XIII P-4429 išvadoje pateiktam teisiniam vertinimui, jog nėra aiškūs siūlomo projekto nuostatų tikslai ir turinys, nes pastatų priskyrimas gyvenamosioms ar negyvenamosioms patalpoms ir atitinkamai leidimas ar draudimas tokiose patalpose gyventi yra ne šio įstatymo reguliavimo dalykas. Muziejų įstatyme šiuo metu muziejai klasifikuojami pagal juose kaupiamų ir saugomų kultūrinių vertybių svarbą nacionaliniu, valstybiniu ar regioniniu lygiu, atitinkamai muziejus skirstant į nacionalinius, respublikinius, savivaldybių, žinybinius ir kitus. Kitoks muziejų klasifikavimo pobūdis („gyvasis“ ar pan.) įstatyme nėra	Nepritarti	Žr. 1-3 punktų argumentaciją.

Eil. Nr.	Pasiūlymo teikėjas, data	Siūloma keisti		Pasiūlymo turinys	EKG T nuomonė	Argumentai, pagrindžiantys nuomonę
		str.	str. d. p.			
				<p>tikslingas, nes:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. esamas klasifikavimas yra pakankamas, nes parodo esminius muziejų statuso skirtumus bei veiklos specifiką; 2. „gyvasis“ muziejus yra muziejaus veiklos forma, o ne muziejaus rūšis. Muziejų veiklos formos gali būti pačios įvairiausios, vienos iš jų apibrėžimas įstatymo lygmeniu reikalautų apibrėžti ir kitas galimas muziejaus veiklos formas, o tai nėra tikslinga, nes veiklos formos yra nuolat kintančios („virtualūs“, interaktyvūs ir panašūs muziejai, kurie kuriami bet kurio muziejaus turimų rinkinių pagrindu su šiuolaikinių technologijų pagalba). Esamas teisinis reglamentavimas ir dabar netrukdo muziejams organizuoti veiklą „gyvojo“ muziejaus principu, t.y. „gyvai atkurti tam tikros kultūros, gamtinės aplinkos ar istorinio laikotarpio sąlygas“ vykdam „gyvosios istorijos“ principu organizuojamus renginius ar edukacinius užsiėmimus kaip tai ir vyksta (pavyzdžiui, „gyvosios archeologijos“ dienos Kernavėje, Senųjų amatų dienos Trakų Salos pilyje, Viduramžių šventė Medininkų pilyje, kalendorinės šventės Lietuvos liaudies buities muziejuje, tradicinių ir istorinių laivų paradas „Dangės flotilė“, organizuojamas Lietuvos jūrų muziejaus ir kt.). 		
9.	Kultūros ministerija, 2020-04-22			<p>Projekto aiškinamajame rašte išvardinti „gyvojo“ muziejaus pavyzdžiai Lietuvoje yra savivaldybių muziejų padaliniai arba privatių muziejai. Atkreiptinas dėmesys, kad Muziejų įstatymo 2 str. 1 dalis nustato, kad muziejus yra „juridinis asmuo, veikiantis kaip biudžetinė, viešoji įstaiga ar kitos teisinės formos juridinis asmuo, įsteigtas įstatymų nustatyta tvarka, kurio svarbiausia veikla yra kaupti, saugoti, restauruoti, tirti, eksponuoti bei populiarinti materialines ir dvasines kultūros vertybes bei gamtos objektus.“ „Gyvojo“ muziejaus statusas negali būti</p>	Nepritarti	<p>Statusas – tai sąvoka, kurią galima taikyti daugeliui sričių. Teisinį statusą nustato taisyklės ir nuostatai, tačiau yra daugybė teisinių statusų, nebūtinai vien juridinio asmens statusas. Projektas nesiūlo suteikti atskiro juridinio asmens statuso „gyviesiems muziejams“, tik</p>

Eil. Nr.	Pasiūlymo teikėjas, data	Siūloma keisti		Pasiūlymo turinys	EKG T nuomonė	Argumentai, pagrindžiantys nuomonę
		str.	str. d. p.			
				suteikiamas įstaigos padaliniai, o ne visam muziejui. Tuo tarpu privatius muziejai jau dabar gali veikti tokiu statusu, kurį apsprendžia pats muziejaus steigėjas ir kuris nereikalauja papildomo teisinio reglamentavimo.		vardą. Kita vertus, <i>muziejaus</i> vardas neretai suteikiamas stambesnių muziejų padaliniais: pavyzdžiui, Lietuvos nacionalinio muziejaus padaliniai yra Vinco Kudirkos muziejus, Kazio Varnelio namai–muziejus; Kauno rajono muziejaus padaliniai yra A. ir J. Juškų etninės kultūros muziejus, Babtų kraštotyros muziejus ir t.t. Taigi padaliniais gali būti suteiktas ir „gyvojo muziejaus“ statusas.
10.	Kultūros ministerija, 2020-04-22			Pažymėtina, kad valstybės ar savivaldybių įsteigtuose muziejuose priešiuos funkcijas, net ir tais išskirtiniais atvejais, kur jos yra būtinos visą parą dėl muziejų rinkinių specifikos (pvz. Lietuvos jūrų muziejus, Lietuvos liaudies buities muziejus, Žemaičių muziejus „Alka“) atlieka tam reikalingas kompetencijas turintys muziejaus specialistai. Patikėti muziejų priežiūrą muziejų įkūrėjams, kurie dažnu atveju yra vyresnio amžiaus asmenys, būtų ne tik neatsakinga, bet ir pavojinga, be to, tada šiame įstatyme turėtų būti apibrėžtos papildomos naujos sąvokos tokios kaip „muziejaus įkūrėjas“, „muziejaus priežiūrėtojas“ bei nustatytos tokių asmenų funkcijos bei teisinė atsakomybė.	Nepritarti	Projektas nesūlo patikėti muziejaus priežiūros jo įkūrėjams, kurie nėra muziejūninkai. Muziejaus darbuotojų, susijusių su rinkinių apsauga, apskaita ir saugojimu, kompetenciją nustato iki šiol galiojanti <i>Muziejuose esančių rinkinių apsaugos, apskaitos ir saugojimo instrukcija</i> , patvirtinta Lietuvos Respublikos kultūros ministro įsakymu 2005 m. gruodžio 16 d. Nr. IV-716 „Dėl Muziejuose esančių rinkinių apsaugos, apskaitos ir saugojimo instrukcijos patvirtinimo“. Šioje instrukcijoje yra apibrėžtos sąvokos „muziejūninkas“, „rinkinių saugotojas“, „vyriausiasis fondų saugotojas“. Atsižvelgiant į tai

Eil. Nr.	Pasiūlymo teikėjas, data	Siūloma keisti		Pasiūlymo turinys	EKG T nuomonė	Argumentai, pagrindžiantys nuomonę
		str.	str. d. p.			
11.	Kultūros ministerija, 2020-04-22			<p>Atkreiptinas dėmesys, kad nacionaliniuose, respublikiniuose ir savivaldybių muziejuose yra saugomos kilnojamosios kultūros vertybės, kurios yra valstybės ir savivaldybių ilgalais materialusis turtas, ir kurio apsaugą Muziejų įstatymo ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka privalo užtikrinti muziejai. Fizinį asmenų gyvenimas muziejuje reikalauja papildomų sprendimų dėl muziejinių vertybių saugumo užtikrinimo (reiktų atskirti muziejų saugyklų, ekspozicijų zonas nuo gyvenamųjų, užtikrinant jose skirtingus mikroklimato ir saugumo režimus). Nacionalinio, respublikinio ar savivaldybės muziejaus steigėjui tam būtų reikalingos papildomos valstybės biudžeto lėšos. Pastebėtina, kad „gyvojo“ muziejaus principu organizuoti veiklą galima privačių fizinių asmenų įkurtuose muziejuose,</p>	Nepritarti	<p>galima būtų tikslinti projekto siūlomos Muziejaus įstatymo papildomo 6¹ straipsnio 2 dalies pirmuosius tris sakinius: „Gyvuosiuose muziejuose gali gyventi muziejaininkai – jų tu muziejų kūrėjai ir (ar) prižiūrėtojai. Jei muziejaus kūrėjai ir (ar) prižiūrėtojai jie gyvena muziejui priskirtose patalpose, jiems turi būti skirtos i muziejaus ekspoziciją nepatenkančios gyvenamosios patalpos. Už šių patalpų komunalines paslaugas atsiskaitoma pagal sutartis, sudarytas tarp muziejaus steigėjo ir tose patalpose gyvenančių ~~muzejais kūrėjų ir (ar) prižiūrėtojų muziejaininkų.~~“</p> <p>Minėta <i>Muziejuose esančių rinkinių apsaugos, apskaitos ir saugojimo instrukcija</i> nustato muziejinių vertybių ir eksponatų apsaugos, apskaitos, saugojimo, restauravimo ir naudojimo, vertybių komplektavimo ir jų priskyrimo pagrindiniam, pagalbiniam ir mainų fondams tvarką bei sąlygas muziejuose. Nei šioje instrukcijoje, nei Muziejų įstatyme nėra draudimo fiziniams asmenims gyventi muziejaus patalpose. Kita vertus, nuolatinis gyvenimas muziejaus</p>

Eil. Nr.	Pasiūlymo teikėjas, data	Siūloma keisti			Pasiūlymo turinys	EKG T nuomonė	Argumentai, pagrindžiantys nuomonę
		str.	str. d.	p.			
					<p>kai tose pačiose patalpose, kur yra saugomos ir eksponuojamos vertybės, ir gyvenama, nes pats muziejaus ikūrėjas atsako už savo turto apsaugą, tačiau tam nereikalingas Muziejų įstatymo nuostatų keitimas.</p> <p>Leidimo gyventi muziejuose siekis yra socialinis klausimas, kuris neatitinka Muziejų įstatymo 1 straipsnyje nustatytos šio įstatymo paskirties.</p>		patalpose geriau už bet kokią kitą apsaugos sistemą užtikrina apsaugą nuo įsilaužimų ir kitų pavojų.

Etninės kultūros globos tarybos pirmininkė

Dalia Urbanavičienė